

UTRINKI SPOMINOV NA DR. KRISTINO BRENKOVO

Moji spomini na gospo Kristino Brenkovo segajo v sredo 60. let prejšnjega stoletja, ko sem kot sveža diplomantka ljubljanske komparativistike začela svojo poklicno pot v ljubljanski Pionirski knjižnici. Gospo Kristino sem sicer bolj na daljavo poznala že od prej, saj je bila ta opazno kultivirana, zadržano elegantna gospa prijateljica moje mame: obe intelektualki z doktorskim nazivom – gospa Kristina iz pedagoških ved, moja mama, anatomka, iz medicine –, s katerim se nista nikoli javno ponašali.

Pobljše sva se z gospo Kristino spoznali, ko sem kot novopečena bibliotekarka v ljubljanski Pionirski začela sodelovati z založbo Mladinska knjiga s pripravljanjem predlogov za prevode iz svetovne mladinske književnosti za njeno uredniško področje in za zbirko Knjižnica Sinjega galeba, ki jo je v tistih časih skrbno urejal pesnik in prevajalec Ivo Minatti. Od takrat sem tudi redno sedela na tiskovkah založbe Mladinska knjiga, ki so jih največkrat prirejali skupaj vsi trije vodilni uredniki: gospa Brenkova kot urednica knjižnih zbirk za otroke od predšolske dobe do nekako 9., 10. leta, Ivo Minatti kot urednik zbirk za mladino med 10. in 14. letom in Uroš Kraigher kot 'poosebljena' znamenita zbirka Kondor, namenjena gimnazijski in študentski ciljni publiki. Lepo je bilo videti, kako uigrana, visoko profesionalna in obenem prijateljsko povezana tovarišija so bili: gospa Brenkova je oba kolega večkrat pol v šali pol zares poimenovala »moja viteza«!

Spominjam se tudi, da si v njeni uredniški sobici v ljubljanskem Konzorciju zmeraj naletel na znane osebnosti iz slovenskega sveta kulture: pri njej sem bila predstavljena srebrnolasemu šarmantnemu Francetu Bevku, pa mili Eli

Peroci, pesnikoma Pavčku in Koviču; slikarke-illustratorke Marlenko Stupica, Lidijo Osterc, Ančko Gošnik-Godec pa imenitne slikarje Franceta Miheliča, Marija Preglja, Jožeta Ciuho in druge sem videvala 'v živo' v delovnem okolju urednice dr. Brenkove, v katerem se je kar iskriilo od vizij in ustvarjalne vneme.

Ko sem leta 1964 bila štipendistka Mednarodne mladinske knjižnice (Internationale Jugendbibliothek) v Münchnu, ki jo je takrat vodil dr. Walter Scherf, je münchenska knjižnica na otvoritev vsakoletne obsežne razstave najaktualnejšega mladinskega knjižnega gradiva iz posameznih držav sveta kot običajno povabila ugledne svetovne založnike. Takrat sem od blizu lahko opazovala, kako se dr. Brenkova tika z uredniki najelitnejših, najprodornejših, največjih založniških hiš iz mednarodnega prostora: prav ta mednarodni strokovni status in uredniški ugled je dr. Brenkovi tudi pomagal, da je z večjezičnimi koprodukcijskimi izdajami kot prva urednica na Slovenskem slovenski slikanici uspešno utirala pot v svetovni literarni prostor.

Posebej se mi je vtisnil v spomin njen nastop na mednarodnem simpoziju o mladinski književnosti, ki je z zelo močno mednarodno pisateljsko zasedbo potekal leta 1965 v Ljubljani in mu je predsedoval Josip Vidmar, tedaj predsednik SAZU. Dr. Brenkova je bila med glavnimi organizatorji, hkrati pa je imela odmeven referat o stanju v naši mladinski književnosti in o viziji razvoja mladinskega založništva pri nas. Govorila je suvereno, sugestivno in v brezhibni nemščini (referati so bili simultano prevajani), v odmoru pa se je spet sproščeno tikala s strokovnimi 'špicami' iz tedanjega evropskega raziskovalnega sveta:

Frau Doktor gor' Frau Doktor dol' – vsak tuji udeleženec si je želel trčiti z njo.

Spominjam se, kako se je njen mednarodni ugled urednice, pisateljice in prevajalke potrdil leta 1966, ko je v Ljubljani potekal kongres Mednarodne zveze za mladinsko književnost (IBBY), na katerem je Tove Jansson prejela Andersenovo medaljo. Predsednica IBBY (vseh tedaj obstoječih nacionalnih sekcij!) je bila takrat Zorka Peršič, direktorica založbe Mladinska knjiga, kar že samo po sebi ni bilo od muh. Toda v slovenski delegaciji je posebej izstopala gospa Brenkova: potem ko se je drobena pisateljica in ilustratorica Tove Jansson s sijajnim govorom v imenu svojih Muminov zahvalila za počastitev, ji je Kristina Brenkova kultivirano, kot je znala le ona, izročila šopek, nato pa sta se sproščeno prijeli pod roko in se podali na ogled knjižne razstave v osrednjih prostorih Mestne hiše, kjer je potekal kongres. Sledila sem jima in ujela, kako gospa Kristina razstavljene knjige gostji pojasnjuje v nemščini, ustvarjalka finskega rodu pa ji odgovarja v angleščini. Na videz dve anonimni naključni obiskovalki knjižne razstave, v resnici pa veliki osebnosti iz sveta mladinske književnosti.

Dvomim, da si je dr. Kristina Brenkova dovolila Tove Jansson govoriti tudi o svoji lastni pisateljski ustvarjalnosti: brez lažne skromnosti je kot prava intelektualka vanjo do konca dvomila. Toda čeprav njen opus še ni bil znanstveno temeljiteje analiziran in ovrednoten, ima v očeh stroke že danes nespregledljivo mesto v slovenski mladinski književnosti. Na eno izmed njenih pionirskih pisateljskih inovacij, tematskih in slogovnih, pa bi si vendarle dovolila opozoriti tudi v okvirih pričujočega spominskega zapisa.

V realistični prozi Kristine Brenkove izstopa zbirka drobnih črtic z naslo-

vom *Golobje, sidro in vodnjak*, prvo pisateljjičino prozno delo, ki je izšlo v knjižni obliki leta 1960, nastajalo pa je v 50. letih. V tistih davnih časih najdete tematizacijo enostarševske družine oziroma ločene matere samohranilke samo v navedenem proznem delu Kristine Brenkove. Ločitvena problematika in samohranilstvo, ki je dandanes standardna tema v t. i. problemski literaturi za mladino, je bila v času nastanka psihološko izbrušenih črtic *Golobje, sidro in vodnjak* v slovenski mladinski prozi čisti novum. Prav tako novum je bil pisateljski postopek v obliki generacijsko presenetljivo sproščenih dvogovorov matere samohranilke (mamaočka) s sinom oz. njenih nagovorov nanj.

Domnevam, da se je Brenkova kot poznavalka slovenske mladinske književnosti na tihem zavedala inovativnosti in kakovosti tega svojega proznega besedila, zagotovo pa ga je imela rada. To sklepam iz telefonskih pogovorov okrog leta 2000, ko sem z urednikom Andrejem Ilcem sestavljala antologijo njene kratke proze, ki je ob njeni devetdesetletnici izšla z naslovom *Obdarovanja* (2001): zelo se je namreč razveselila, ko sem ji poročala, da bo to delo uvrščeno v antologijo – in to na prvo mesto.

Telefonske pogovore z njo sem zelo cenila: zmeraj sem počakala, da je poklicala ona, kadar je bila pač v formi. Iz njej tako ljubih strokovnih logov sva ponavadi prešli v osebnejše sfere, tudi v njene spomine na mojo pokojno mamo – in kar na lepem me je začela tikati. To so moji najdražji spomini na dr. Kristino Brenkovo, zaresno gospo, pokončno intelektualko, tankočutno urednico, pisateljico in prevajalko, ki za zmeraj ostaja del slovenske duhovne aristokracije.

Marjana Kobe